

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL

پروپوزال

مركز آموزش
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

مركز آموزش
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI
Scopus

مركز آموزش
آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

رابطه هوش هیجانی و خلاقیت با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان

مریم زینلی، سیده ناهید شتاب بوشهری

کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دکتری مدیریت ورزشی

ایران - خوزستان - دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر، دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده:

هدف این پژوهش تعیین رابطه هوش هیجانی و خلاقیت با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان بود. این تحقیق از نوع توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری شامل کلیه زنان ورزشکار در رشته بدمینتون (۱۵۰ نفر) بود. نمونه آماری با استفاده از جدول مورگان با توجه به جامعه مورد نظر (یعنی ۱۵۰ نفر) حجم نمونه ما ۱۲۸ نفر می‌باشد ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه‌های هوش هیجانی سبیریا شریک، خلاقیت عابدی و منبع کنترل راتر بود. پایایی آن‌ها به ترتیب با روش آزمون آلفای کرونباخ (۰/۹۵۳)، (۰/۸۶۳) و (۰/۸۴) و روایی آن‌ها با نظر خواهی از ۱۵ متخصص و اسناد تربیت بدنی مورد تأیید قرار گرفته بود، پاسخ دادند. به منظور توصیف ویژگی‌های فردی آزمودنی‌ها و همچنین متغیرهای تحقیق، داده‌ها با استفاده از آمار توصیفی و آمار استنباطی شامل (ضریب همبستگی متقابل و آزمون رگرسیون لجستیک به روش گام‌به‌گام) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج آزمون ضریب همبستگی متقابل نشان داد که بین هوش هیجانی و خلاقیت با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. همچنین نتایج آزمون آماری رگرسیون لجستیک به روش گام‌به‌گام پس‌رو نشان داد که از میان متغیرهای پیش‌بین دو متغیر خودکنترلی (از ابعاد هوش هیجانی) و انعطاف‌پذیری (از ابعاد خلاقیت) بهترین پیش‌بین منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان است.

کلید واژه‌ها: هوش هیجانی، خلاقیت، منبع کنترل، زنان ورزشکار رشته بدمینتون.

مقدمه:

تعاریف هوش هیجانی متنوع هستند و راجع به معنی دقیق آن، آشفتگی وجود داشته است. زمینه هوش هیجانی آن چنان در حال رشد است که پژوهشگران حتی تعریف خودشان از این سازه را مرتباً اصلاح می‌کنند (دال ویکز و هیگز^۱، ۲۰۰۰). هوش هیجانی از نظر سالووی و میرز عبارت است از: توانایی درک هیجان‌ها، پذیرش و جلوه‌گری هیجان‌ها است، آنچنان که با تفکر همخوان باشد و فهم هیجان‌ها و دانش هیجانی و تنظیم فکورانۀ هیجان‌ها است، به طوری که رشد ذهنی و رشد هیجانی افزایش یابد (سالووی و میرز^۲، ۱۹۹۷). گلמן، هوش هیجانی را ظرفیت آگاهی از احساسات خود و دیگران، در جهت برانگیزاندن خویشتن، برای مدیریت بهینه هیجان‌ها در خود و در رابطه‌های فردی می‌داند. گلמן می‌پنداشت که افراد با یک هوش هیجانی عمومی به دنیا می‌آیند و هوش هیجانی عمومی تعیین‌کننده ظرفیت آنها برای یادگیری مهارت‌های هیجانی است (بویاتزیس، گلמן و ری^۳، ۲۰۰۰). بار-اون^۴ (۲۰۰۶) در الگوی خود مفهوم هوش هیجانی را بسیار گسترده‌تر تعبیر و تفسیر کرد. او هوش هیجانی را به

1. Dulewicz & Higgs
2. Salovey & Mayer
3. Boyatzis, Goleman & Rhee
4. Bar-on

عنوان توانایی‌های غیرشناختی^۱، دانش و شایستگی‌هایی می‌داند که شخص را قادر می‌کند به طور موفقیت‌آمیزی با شرایط مختلف انطباق یابد. بار-اون پنج حوزه شایستگی را برشمرده است که می‌تواند معادل ظرفیت‌های هوش هیجانی به شرح زیر است: (۱) مهارت‌های درون فردی^۲ (۲) مهارت‌های میان فردی^۳ (۳) سازگاری^۴ (۴) مدیریت استرس^۵ و (۵) خلق و خوی عمومی^۶.

از خصوصیات بارز تفکرآدمی آفرینندگی یا خلاقیت^۷ است. در سال‌های اخیر در مراکز پژوهشی و هم در محافل تربیتی مفهوم آفرینندگی‌های افراد خلاق مورد بحث و بررسی بوده است و بی‌تردید پرورش خلاقیت یکی از مهم‌ترین هدف‌های تعلیم و تربیت به شمار می‌آید. در باب تعریف خلاقیت علی‌رغم اختلاف نظرهای موجود اکثر افراد آن را به عنوان خلق و ایجاد یا آفرینندگی در نظر می‌گیرند. راسکین^۸ (۱۹۵۵) معتقد است که خلاقیت پدیده‌ای کاملاً چندوجهی است که در آن سبک تفکر، شخصیت، انگیزش و بافت محیطی تأثیر دارند، تورنس خلاقیت را مرکب از ۴ عامل سیالی ابتکار، انعطاف‌پذیری و بسط می‌داند. و تحول خلاقیت را به عنوان یک کنش از کودکی تا نوجوانی مورد تأکید قرار می‌دهد.

شل کراس^۹ (۱۹۸۶) به نقل از جوادیان (۱۳۷۲) معتقد است که افراد خلاق نسبت به وقایع، پدیده‌ها، اشیا و اشخاص با وسعت‌نظر نگاه می‌کنند و برای یافتن پاسخ تا هر جا که مسأله آنها را می‌کشاند به دنبال آن می‌روند و وقت زیادی را صرف مطالعه، تجزیه و تحلیل دقیق و تشریح مسأله می‌کنند. میرکمالی (۱۳۸۰) معتقد است که فرد خلاق دو ویژگی دارد: یکی تفکر تحلیل‌گر که تفکری تجزیه و تحلیل‌کننده است و دیگری تفکری خلاق که نوعی مهارت ذهنی است که در آن قدرت تصور و اندیشه به منظور دستیابی به یک یا چند راه‌حل، به خلق ایده‌های جدید و نو می‌پردازد. نتایج پژوهش پورفرج عمران (۱۳۸۷) نیز بیانگر وجود رابطه بین مؤلفه‌های هوش هیجانی (خودآگاهی، خودکنترلی و خودانگیزی) با خلاقیت در معلمان است.

منظور از منبع کنترل داشتن احساس کنترل بر وقایع و پیامدها و پیامدهای رفتاری است، که دارای دو بعد منبع کنترل درونی و منبع کنترل بیرونی است؛ چنانچه فردی احساس کند که رویدادهای زندگی و پیامدهای رفتاری او تحت کنترل خودش می‌باشد و نسبت به آنها احساس مسئولیت می‌کند دارای منبع کنترل درونی است، و در صورتی که احساس کند که رویدادهای زندگی و پیامدهای رفتاری او توسط عوامل بیرونی کنترل می‌شود دارای منبع کنترل بیرونی است (یاردلی و بولن^{۱۰}، ۲۰۰۹).

افراد خلاق و افراد دارای منبع کنترل درونی ویژگی‌های شخصیتی مشابه متعددی دارند؛ مثلاً آنها در تفکر خود مستقل‌ترند، و در عین حال از پیشنهادهای و اطلاعات دیگران نیز استقبال می‌کنند، به لحاظ منبع کنترل درونی خودشان را حاکم بر زندگی خویش می‌دانند و معتقدند شانس و سرنوشت بر زندگی آنها تأثیری ندارند، مستعد آنند که ناهم‌رنگ، غیرمعمول و تک‌رو باشند، بی‌شبهت بودن به دیگران به صورت آشکار و زودرس بروز می‌کند و این

1. Non-Cognitive
2. Intrapersonal
3. Interpersonal
4. Adaptability
5. Stress management
6. General mood
7. Creativity
8. Raskin
9. Crass
10. Yardly and Bolen

نشان‌گر خودپیروی آنهاست، مستقل از میدان هستند یعنی کمتر تحت تأثیر زمینه‌های محیطی قرار می‌گیرند، از آن دسته معیارها، رسوم و ارزش‌های اجتماعی که به نظرشان قابل قبول نیست کمتر پیروی می‌کنند و بیشتر به قضاوت‌های شخصی خودشان متکی می‌باشند، در شرایط ناکامی ناشی از شرایط ناخوشایند، سطح تحمل بالاتری دارند و در دنبال کردن اهداف و مقاصد خود پایدارند و اعتماد به نفس بالاتری دارند (مولایی پاره، ۱۳۹۲). با توجه به ویژگی‌های شخصیتی مشابه افراد خلاق و افراد دارای منبع کنترل درونی، به نظر می‌آید خلاقیت با منبع کنترل درونی رابطه داشته باشد. افرادی که دارای منبع کنترل درونی هستند، خود را دارای کنترل بیشتری در زندگی می‌دانند و مسئولیت بیشتری در جهت دادن به زندگی خود احساس می‌کنند (اشبی^۱، ۲۰۰۲). پارک^۲ (۲۰۰)، معتقد است در بسیاری از تعاریف مربوط به نگرش نسبت به خلاقیت، منبع کنترل متغیری اساسی است که با تأثیرپذیری از نوع نگرش شکل می‌گیرد و پیامدهای مختلفی دارد. پژوهش‌هایی که به بررسی رابطه بین خلاقیت و منبع کنترل در کودکان پرداخته‌اند نتایج متفاوتی کسب کرده‌اند. در گروهی از آنها رابطه مثبت و معنادار بین خلاقیت و منبع کنترل درونی تأیید شده است (هنسی^۳، ۲۰۰۳). پانلز و کلاکستن^۴ (۲۰۰۸)، به رابطه مثبت بین خلاقیت و هسته کنترل اشاره دارند. در گروهی دیگر از پژوهش‌ها رابطه بین خلاقیت و منبع کنترل براساس سن و جنس متفاوت گزارش شده است (پارک، ۲۰۰۷). دیویس^۵ (۱۹۷۵)، در پژوهش خود بین خلاقیت و منبع کنترل چه بیرونی و چه درونی ارتباط معنادار پیدا نکرد و دریافت که فرد خلاق نه جهت‌گیری درونی و نه جهت‌گیری بیرونی دارد بلکه بدون فشار عوامل، عمل می‌کند.

نتایج تحقیق موسوی (۱۳۹۱) نشان داد که بین هوش هیجانی و مؤلفه‌های آن با خلاقیت رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد، همچنین بین هوش سازمانی و مؤلفه‌های آن با خلاقیت رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اسکندری (۱۳۹۱) تحقیقی با عنوان " بررسی رابطه هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان هنرستان " انجام داد نتایج نشان داد از میان ابعاد هوش هیجانی مؤلفه‌های خودآگاهی، خودکنترلی و خودتنظیمی همچنین از میان ابعاد خلاقیت، ابعاد سیالی و ابتکار می‌توانند به صورت مثبت و معنادار پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی کند. علاوه بر این بین رابطه خلاقیت و پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود ندارد. نتایج پژوهش‌های انجام‌شده یاریری و همکاران (۱۳۸۶) در مورد ارتباط بین هوش هیجانی و منبع کنترل با سلامت روان شناختی در بین دانشجویان نیز وجود رابطه بین هوش هیجانی و منبع کنترل را تأیید می‌کند. بوستان (۱۳۸۲) در تحقیقی به این نتیجه رسید که بین منبع کنترل درونی و خلاقیت در دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف رابطه مثبت وجود دارد. همچنین بین میزان خلاقیت دانشجویانی که منبع کنترل آنها درونی است با میزان خلاقیت دانشجویانی که منبع کنترل آنها بیرونی است تفاوت معناداری وجود دارد، به این صورت که دانشجویانی که منبع کنترل آنها درونی است خلاق‌ترند. شباهت‌های موجود بین ویژگی‌های افراد خلاق و دارای منبع کنترل درونی و تحقیقات انجام‌شده در زمینه‌ی رابطه‌ی خلاقیت و منبع کنترل می‌تواند مبانی نظری و تحقیقی فرضیه‌ی اصلی تحقیق باشد که بیان می‌کند افراد خلاق دارای منبع کنترل درونی هستند.

1. Ashby
2. Park
3. Hennessey
4. Pannells & Claxton
5. Davis

گیلفورد^۱ (۲۰۰۳) بر این باور است که افراد معتقد به کنترل درونی، بیشتر از افراد معتقد به کنترل بیرونی، برای ابتکار در اندیشه و عمل تلاش می‌کنند، حال آنکه افراد بیرونی عواملی مثل شانس، دشواری و سادگی تکلیف را مؤثر می‌دانند. برچر و دنمارک^۲ (۲۰۰۸) در زمینه ارتباط بین منبع کنترل درونی و بیرونی با خلاقیت کلامی تورنس بیان می‌کنند که دخترهای دارای منبع کنترل درونی نسبت به دخترهای دارای منبع کنترل بیرونی نمرات بالاتری در خلاقیت کلامی به دست آوردند. ولی این مسأله برای پسرها حقیقت نداشته است. کوهن و ادن^۳ (۲۰۱۰)، با بررسی رابطه‌ی بین خلاقیت و منبع کنترل در پایه‌های تحصیلی و سنین مختلف، نتیجه گرفتند که رابطه‌ی بین خلاقیت و منبع کنترل در سنین پایین‌تر پیچیده‌تر از سنین بالاتر است؛ شاید به این دلیل که در سنین پایین‌تر، شناخت کودکان از میزان کنترل خودشان بر روی محیط خود واقع‌بینانه و قطعی نیست.

تحقیقات نشان داد که افراد دارای منبع کنترل درونی دارای ویژگی‌های اعتماد به نفس بالا، پشتکار زیاد و احساس مسؤلیت هستند. با توجه به تشابه برخی از ویژگی‌های افراد خلاق و منبع کنترل درونی که به برخی از آنها اشاره شد و همچنین بر اساس نتایج پژوهش‌های صورت گرفته، این سؤال به ذهن متبادر می‌گردد که آیا افراد با منبع کنترل درونی نسبت به افراد دارای منبع کنترل بیرونی خلاق‌ترند؟ همچنین آیا افراد با منبع کنترل درونی نسبت به افراد با منبع کنترل بیرونی از هوش هیجانی بالاتری برخوردارند؟ بنابراین با توجه به این که هوش هیجانی و خلاقیت از طریق مشاوره و روان‌درمانی قابل آموزش و ارتقا است، لذا در صورتی که از طریق پژوهش تأیید شود که هوش هیجانی و خلاقیت با منبع کنترل رابطه دارند می‌توان از طریق مشاوره و روان‌درمانی به ارتقاء هوش هیجانی و خلاقیت و در نتیجه به تغییر منبع کنترل اقدام کرد. لذا در این پژوهش برآنیم تا رابطه بین ابعاد هوش هیجانی و ابعاد خلاقیت با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان بررسی کنیم.

روش‌شناسی تحقیق

روش این پژوهش توصیفی^۴ - همبستگی بود که داده‌های آن به صورت میدانی گردآوری شد. هدف از روش تحقیق همبستگی مطالعه حدود تغییرات یک یا چند متغیر با حدو یک یا چند متغیر دیگر است.

جامعه‌ی آماری تحقیق حاضر را کلیه زنان ورزشکار رشته بدمینتون (۱۵۰ نفر) استان خوزستان تشکیل می‌دادند. روش نمونه‌گیری در این پژوهش به صورت تصادفی صورت گرفت، تعداد حجم نمونه بر اساس جدول کرجسی و مورگان^۵ ۱۲۸ نفر از ورزشکار انتخاب شدند.

پرسشنامه مشخصات فردی:

پرسشنامه مشخصات فردی شامل ۴ سؤال که ویژگی‌های از قبیل سن، وضعیت تأهل، مدرک تحصیلی، رشته تحصیلی، سابقه ورزشی را مشخص می‌کرد.

1. Guilford
2. Brecher & Denmark
3. Kohen & Oden
4. Descriptive
5. Krejcie & Morgan

پرسشنامه هوش هیجانی سیبریا شرینگ:

برای سنجش هوش هیجانی از پرسشنامه سیبریا شرینگ استفاده شد که توسط منصورى (۱۳۸۰) ترجمه و هنجاریابی شده است. این پرسشنامه دارای ۳۳ گویه که از، پنج خرده‌مقیاس شامل: خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترل، همدلی و مهارت‌های اجتماعی را اندازه‌گیری می‌کند. مقیاس این پرسشنامه از نوع ۵ درجه‌ای لیکرت بود که از گزینه‌های "هیچ وقت=۱" تا "همیشه=۵" را شامل می‌گردد.

پرسشنامه خلاقیت عابدی:

برای سنجش خلاقیت از پرسشنامه‌ی خلاقیت عابدی استفاده شده است، این آزمون بر اساس نظریه‌ی تورنس (۱۹۸۴) درباره خلاقیت به وسیله عابدی (۱۳۷۲) در تهران ساخته شد. آزمون دارای ۶۰ سؤال می‌باشد که ۴ خرده‌مقیاس سیالی، بسط، ابتکار و انعطاف‌پذیری را می‌سنجد. سؤالات این آزمون ۳ گزینه‌ای است و به پاسخ بین ۱ تا ۳ امتیاز تعلق می‌گیرد.

پرسشنامه منبع کنترل راتر (I-E):

برای سنجش منبع کنترل از مقیاس منبع کنترل درونی - بیرونی که توسط راتر (۱۹۹۶) تدوین و طراحی گردید، استفاده شد. این مقیاس از ۲۹ ماده تشکیل یافته است که هر ماده دو جمله است که به صورت (الف) و (ب) طراحی شده، ۲۳ ماده برای سنجش پایگاه مهارگذاری است که جنبه‌های درونی و بیرونی منبع کنترل را می‌سنجند و ۶ ماده دیگر برای پوشیده نگه‌داشتن منظور آزمون طراحی شده است (غضنفری، ۱۳۷۱).
به منظور بررسی اعتبار صوری پرسشنامه‌ها پس از تدوین اولیه با نظر ۱۵ نفر از متخصصان تربیت بدنی در میان گذاشته شد. سپس نظرات آنان اعمال و پرسشنامه اصلاح گردید، در نتیجه به تأیید نهایی این افراد، قابلیت اعتبار پرسشنامه تأمین شد. با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ پایایی پرسشنامه‌ها مورد تأیید قرار گرفت که میزان آن‌ها برای هر کدام از مؤلفه‌های پرسشنامه‌ها و همچنین کل پرسشنامه‌ها در جدول ۱ قابل مشاهده می‌باشد.

جدول ۱. پایایی کلی و مؤلفه‌های پرسشنامه‌های هوش هیجانی، خلاقیت و منبع کنترل

آلفای کرونباخ کلی	پرسشنامه	مؤلفه‌ها	آلفای کرونباخ هر مؤلفه
۰/۹۵۳	هوش هیجانی	خودانگیزی	۰/۸۲۸
		خودآگاهی	۰/۸۷۳
		خودکنترلی	۰/۸۱۶
		همدلی	۰/۸۰۴
		مهارت‌ها اجتماعی	۰/۸۶۴
۰/۸۶۳	خلاقیت	سیالی	۰/۷۴۵
		بسط	۰/۷۰۴
		ابتکار	۰/۸۵۶
		انعطاف‌پذیری	۰/۷۶۷
۰/۸۴	منبع کنترل		

روش اجرا: جهت اجرای آزمون، پرسشنامه‌ها به صورت حضوری و تا حد ممکن تحت شرایط یکسان در اختیار افراد نمونه قرار داده شد و توضیحات لازم در مورد پرسشنامه ارائه گردید و از آنان خواسته می‌شد پس از مطالعه دقیق سؤالات، پرسشنامه را در اختیار محقق قرار دهند. به منظور دستیابی به تعداد نمونه مورد نیاز، تعداد ۱۲۸ پرسشنامه در بین ورزشکاران زن بدمینتون توزیع شده، و پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در این پژوهش به منظور سازمان دادن، خلاصه کردن، طبقه‌بندی نمرات خام و توصیف داده‌ها از آمار توصیفی مانند فراوانی، میانگین، درصدها، انحراف استاندارد استفاده شد. در تجزیه و تحلیل استنباطی یافته‌ها از آزمون‌های نظیر همبستگی متقابل، روش لجستیک به روش گام به گام استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها بوسیله نرم‌افزار آماری SPSS²¹ انجام شد.

جدول ۲. اطلاعات جمعیت شناختی افراد نمونه

متغیرها	وضعیت	تعداد	درصد
رشته تحصیلی	تربیت بدنی	۲۵	۱۹/۵
	سایر رشته‌ها	۱۰۳	۸۰/۵
وضعیت تأهل	مجرد	۷۶	۵۹/۴
	متأهل	۵۲	۴۰/۶
تحصیلات	دیپلم و پایین‌تر	۸۸	۶۸/۸
	کاردانی	۲۷	۲۱/۱
	کارشناسی	۱۱	۸/۶
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲	۱/۶
سابقه ورزشی	۲-۴ سال	۵	۳/۹
	۵-۷ سال	۳۷	۲۸/۹
	۸-۱۰ سال	۴۹	۳۸/۳
	۱۱-۱۳ سال	۲۷	۲۱/۱
	بیشتر از ۱۴ سال	۱۰	۷/۸

جدول ۳: نتایج آزمون ضریب همبستگی رابطه‌ی هوش هیجانی و خلاقیت با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان

منبع کنترل			متغیر
سطح معناداری (sig)	ضریب همبستگی (r)	تعداد (n)	
۰/۰۱	-۰/۲۸۲	۱۲۸	هوش هیجانی
۰/۰۱	-۰/۲۳۳	۱۲۸	خلاقیت

اطلاعات جدول ۳ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین هوش هیجانی با منبع کنترل برابر با $(\text{sig} = ۰/۰۱ \text{ و } r = -۰/۲۸۲)$ می‌باشد، که نتایج نشان می‌دهد که هوش هیجانی با منبع کنترل درونی رابطه‌ی معناداری دارد. یعنی اینکه زنان ورزشکار رشته بدمینتون که هوش هیجانی بالاتری دارند دارای منبع کنترل درونی می‌باشند. همچنین اطلاعات جدول نشان می‌دهد که ضریب همبستگی و سطح معنی‌داری بین خلاقیت با منبع کنترل برابر با $(\text{sig} = ۰/۰۱ \text{ و } r = -۰/۲۳۳)$ می‌باشد، که نتایج نشان می‌دهد که خلاقیت با منبع کنترل درونی رابطه‌ی معناداری دارد یعنی اینکه بدمینتون‌بازانی که خلاق‌ترند و ابتکار عمل بالایی دارند دارای منبع کنترل درونی می‌باشند.

جدول ۴: خلاصه رگرسیون لجستیک به روش گام‌به‌گام پس‌رو

گام	متغیر	B	S.E	مشخصه والد (۱)	نسبت برتری	χ^2	df	R^2
۱						۳۰/۵۴	۱	۰/۱۰
	خودکنترلی	-۰/۱۴	۰/۰۲۶	** ۲۷/۴۲*	۰/۸۷			
	ثابت	۳/۰۵	۰/۵۷۴	** ۲۸/۳۴*	۲۱/۲۲			
۲						۴۹/۶۸	۲	۰/۱۵
	خودکنترلی	-۰/۱۲	۰/۰۲۷	** ۲۰/۷۲	۰/۸۹			
	انعطاف‌پذیری	-۰/۱۵	۰/۰۳۷	** ۱۷/۹۲	۰/۸۶			
	ثابت	۶/۴۲	۱/۰۱۷	** ۳۹/۸۷	۶۱۵/۸			

** : $p < 0/01$

نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد که χ^2 مدل در هر دو مرحله معنادار است که نشان از اثر معنادار متغیرهای پیش‌بین بر ملاک است. همچنین معناداری مشخصه والد نیز بیانگر توان پیش‌بینی معنادار تک‌تک متغیرها در هر دو گام می‌باشد. همچنین بر اساس جدول ۴، می‌توان مدل لجستیک را برای پیش‌بینی منبع کنترل از روی ابعاد هوش هیجانی و خلاقیت به شرح زیر ارائه داد:

احتمال منبع کنترل درونی

$$\text{Ln} \text{ احتمال منبع کنترل درونی} = ۶/۴۲۰ - ۰/۱۲ (\text{خودکنترلی}) - ۰/۱۵ (\text{انعطاف‌پذیری})$$

با توجه به ضرایب منفی متغیرهای خودکنترلی $-۰/۰۲۷$ و انعطاف‌پذیری $-۰/۲۵$ و نیز روش کدگذاری داده‌ها می‌توان نتیجه گرفت که افزایش خودکنترلی و انعطاف‌پذیری احتمال درونی‌بودن منبع کنترل فرد را افزایش می‌دهند. و دیگر ضرایب ابعاد هوش هیجانی شامل خودانگیزی $-۰/۲۵$ ، خودآگاهی $-۰/۲۴$ ، همدلی $-۰/۲۲$ و مهارت‌های اجتماعی $-۰/۱۴$ و همچنین دیگر ضرایب ابعاد خلاقیت شامل سیالی $-۰/۱۷$ ، بسط $-۰/۰۸$ و ابتکار $-۰/۱۸$ می‌باشند که ضرایب پایین‌تری دارند و طبیعتاً بهترین پیش‌بین درونی‌بودن منبع کنترل نمی‌توانند باشند. در مجموع بهترین پیش‌بینی‌کننده‌های منبع کنترل از میان ابعاد هوش هیجانی و خلاقیت عبارت است از خرده‌مقیاس خودکنترلی از هوش هیجانی و خرده‌مقیاس انعطاف‌پذیری از خلاقیت می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج آزمون ضریب همبستگی متقابل نشان داد که بین هوش هیجانی با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. این یافته با نتایج تحقیقات مولایی پاره‌ده (۱۳۹۲)، نوراللهی (۱۳۹۱)، سیاروچی و همکاران (۲۰۰۳)، ایوچویک و همکاران (۲۰۰۷) همخوان است. همچنین با نتایج تحقیقات خردمندمهر (۱۳۸۹)، برنستاین؛ استفان و دیویس (۱۹۹۷) ناهمخوان است. احتمال دارد علت این ناهمخوانی در تفاوت در ماهیت و نوع و جامعه آماری متفاوت در تحقیقات انجام شده با تحقیق حاضر بوده است.

نتایج تحقیقات نشان می‌دهند که افراد دارای هوش هیجانی بالا، مستقل و کمتر تحت تأثیر عوامل بیرونی نظیر شانس و تصادف قرار می‌گیرند. و در نحوه مدیریت هیجان‌های خود تسلط بالایی دارند که از ویژگی‌های منبع کنترل درونی می‌باشد. یکی از ابعاد هوش هیجانی که رابطه‌ی معنی‌داری با منبع کنترل دارد، خودکنترلی می‌باشد. افرادی که دارای خودکنترلی بالایی هستند بهتر می‌توانند رویدادهای محیطی را به نفع خود تغییر داده و در پاسخ به نیازهای خود کمتر تحت تأثیر عوامل جانبی و دیگران قرار گیرند. بنابراین می‌توان از طریق آموزش، هوش هیجانی افراد را افزایش داد. و به عوامل درونی مانند انگیزش و تقویت درونی توجه کرد و همچنین برای رشد هوش هیجانی در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون به تقویت منبع کنترل درونی پرداخت و منبع کنترل بیرونی را تضعیف کرد. مریبان گرامی با دادن مسئولیتهای متفاوت به ورزشکاران به تقویت منبع کنترل درونی پردازند.

یافته‌های حاکی از نتایج آزمون ضریب همبستگی متقابل نشان داد که بین خلاقیت با منبع کنترل در بین زنان ورزشکار رشته بدمینتون استان خوزستان رابطه‌ی معنی‌داری وجود دارد. این یافته با یافته‌های استوانه (۱۳۹۲)، نوراللهی (۱۳۹۱)، دوست و فردیمن (۱۹۹۲) همخوان است. همچنین با نتایج تحقیقات شرکت (۱۳۷۹) و گوهری (۱۳۷۶)، تورنس (۲۰۰۷) ناهمخوان است. به نظر می‌رسد علت این ناهمخوانی با تحقیق لورنس (۲۰۰۸) تفاوت در روش تحقیق و تفاوت گروه سنی آزمودنی‌هاست، زیرا وی زندگی ۲۰ فرد سالخورده خلاق (۶۴ تا ۹۲ ساله) را با

استفاده از طرح تحقیق مطالعه‌ی موردی، مورد آزمایش قرار داد. نتایج متفاوت تحقیقات تورنس (۲۰۰۷)، شرکت (۱۳۷۹) و گوهری (۱۳۷۶) احتمالاً مربوط به ابزارهای متفاوتی است که برای سنجش خلاقیت در این پژوهش و پژوهش‌های مذکور به کار رفته است. این محققین از فرم الف آزمون خلاقیت تورنس (تصویری) استفاده کرده‌اند. ولی در پژوهش حاضر از فرم ب آزمون مداد-کاغذی خلاقیت عابدی استفاده شده است. بدین معنی که در آزمون تصویری، خلاقیت به طور عملی نشان داده می‌شود ولی در آزمون مداد کاغذی، بیشتر نگرش به خلاقیت آزمودنی‌ها مورد سنجش قرار می‌گیرد.

در خصوص ویژگی‌های شخصیتی مشترک افراد خلاق و افراد دارای منبع کنترل درونی، و با توجه به اینکه خلاقیت با منبع کنترل درونی رابطه‌ی معنی‌داری دارد، می‌توان برای رشد خلاقیت افراد، به تقویت منبع کنترل درونی و تضعیف منبع کنترل بیرونی در آنها پرداخت. برای تقویت منبع کنترل درونی، باید به پرورش احساس مسئولیت نسبت به رفتارهای خود، احساس کنترل شخصی بر رویدادهای زندگی و ایجاد انگیزش درونی در افراد پرداخت، زیرا خلاقیت مستلزم مقاومت در برابر شیوه‌های معمول حل‌مسأله و عادات اجتماعی است.

یافته‌های حاکی از نتایج آزمون آماری رگرسیون لجستیک به روش گام‌به‌گام پس‌رو نشان داد که از میان متغیرهای پیش‌بین دو متغیر خودکنترلی (از ابعاد هوش هیجانی) و انعطاف‌پذیری (از ابعاد خلاقیت) می‌توانند در دو گام ۱۵٪ از تغییرات متغیر ملاک را پیش‌بینی کنند و ورود متغیرهای دیگر به مدل توان پیش‌بینی را به طور معناداری افزایش نمی‌دهند. این یافته با نتایج تحقیقات استوانه (۱۳۹۲)، نورالهی (۱۳۹۱)، دوست و فردیمن (۱۹۹۲) همخوان است. همچنین با نتایج تحقیقات لورنس (۲۰۰۸)، شرکت (۱۳۷۹) و گوهری (۱۳۷۶)، تورنس (۲۰۰۷) ناهمخوان است. احتمال دارد علت این ناهمخوانی تفاوت در هوش هیجانی شرکت‌کننده‌گان، ابتکار و نوع آوری آنها در انجام روش‌های جدید و انعطاف‌پذیری و همچنین منبع کنترل درونی شرکت‌کنندگان متفاوت در تحقیقات انجام شده با تحقیق حاضر بوده است.

از میان ابعاد هوش هیجانی، خودکنترلی بهترین پیش‌بین می‌باشد که توانسته است نسبت به دیگر ابعاد هوش هیجانی توان بیشتری را داشته باشد. همچنین از میان ابعاد خلاقیت، انعطاف‌پذیری بهترین پیش‌بین می‌باشد که توانسته است نسبت به دیگر ابعاد خلاقیت توان بیشتری را داشته باشد.

ورزش منظم نقش بسزایی بر خودکنترلی دارد در واقع تمایل را کاهش می‌دهد و استرس را تسکین می‌بخشد. چرا که ورزش سرعت عملکرد قشر پیش‌پیشانی مغز را که نقش مهمی در خودکنترلی دارد افزایش می‌دهد. با انجام تمرینات کششی می‌توان میزان انعطاف‌پذیری عضلات را افزایش و از مزیت‌هایی مانند کاهش دردهای عضلانی، کاهش احتمال آسیب دیدگی، افزایش آرامش فکری و جسمی، کاهش استرس، افزایش جریان خون و اکسیژن رسانی و افزایش دمای عمومی بدن سود جست.

منابع

- ۱- استوانه، عباس (۱۳۹۲). مقایسه هوش هیجانی، خلاقیت و تعهد سازمانی کارمندان و مدیران آموزش و پرورش استان هرمزگان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت
- ۲- اسکندری، سجاد (۱۳۹۱). بررسی رابطه هوش هیجانی و خلاقیت با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان هنرستان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی.

- ۳- بوستان، افسانه (۱۳۸۲). بررسی رابطه بین خلاقیت و منبع کنترل در دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
- ۴- پور فرج عمران، مجید (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین خلاقیت، هوش هیجانی و خودکارآمدی. در مقالات اولین کنفرانس ملی خلاقیت شناسی و مهندسی و مدیریت نوآوری ایران، تهران، مرکز همایش‌های بین‌المللی هتل المپیک.
- ۵- خردمندمهر، رهام (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با هوش هیجانی و منبع کنترل در کارمندان شبکه بهداشت شهرستان دهدشت پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- ۶- سیاروچی، ژوزف؛ فورگاس؛ ژوزف؛ مایر؛ جان (۲۰۰۳). هوش عاطفی در زندگی روزمره. ترجمه: نوری امام‌زاده‌ای، اصغر و نصیری، حبیب‌الله. اصفهان: انتشارات نشر نو.
- ۷- شرکت، مرضیه (۱۳۷۹). بررسی رابطه بین منبع کنترل و خلاقیت میان دانشجویان روزانه سال اول دانشگاه اصفهان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان.
- ۸- گوهری، مسلم (۱۳۷۶). بررسی رابطه خودپنداره و منبع کنترل با خلاقیت در دانش‌آموزان پسر دوره راهنمایی مدارس دولتی شهر تهران سال ۷۶-۷۵. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت‌معلم تهران.
- ۹- موسوی، سید ابراهیم (۱۳۹۱). رابطه هوش هیجانی و هوش سازمانی با خلاقیت شغلی کارکنان منطقه یک دانشگاه آزاد اسلامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- ۱۰- مولایی پاره، علی (۱۳۹۲). نقش ویژگی‌های شخصیتی، منبع کنترل و هوش هیجانی در پیش‌بینی عملکرد و سازگاری شغلی کارکنان شرکت گاز شهر کرمانشاه. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه رازی کرمانشاه.
- ۱۱- میرکمالی، سید محمد (۱۳۸۱). تفکر خلاق در آموزشگاه. چکیده مقالات همایش تغییر و نوآوری در سازمان و مدیریت آموزشی، چاپ سوم، تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- ۱۲- نورالهی، هانیه (۱۳۹۱). ارتباط بین هوش هیجانی و سبک رهبری تحول‌آفرین در مربیان ورزشی زن استان گلستان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی علوم ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- ۱۳- ییاری، فریدون؛ مرادی، علی‌رضا؛ یحیی‌زاده، سلیمان (۱۳۸۶). رابطه هوش هیجانی و منبع کنترل با سلامت روان‌شناختی در بین دانشجویان دانشگاه مازندران. *مجله مطالعات روان‌شناختی*، بهار ۳، ۱۳۸۶ (۱)؛ ۲۱-۳۹.

- 14- Ashby, S., Portman, T., & Darper, K. (2002). Social interest and locus of control: Relationships and implication. *The journal of individual psychology*, 58, No. 1, spring 2002. By the university of Texas press.
- 15- Bar- on, R. (2006). The Bar- on model of emotional- social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, Supple. 13-25.
- 16- Bornstein, N. M, Stephan, W. G. and Davis. M. H. (1997): "Explanation attribution for - achievement: a path analytic approach"; *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 1810-1821.
- 17- Boyatzis, R., Goleman, D., & Rhee, K. (2000). Clustering Competence in emotional intelligence: insights from the emotional Competence inventory (ECI). In R. Bar- on & J. D.A. Parker: *Handbook of*
- 18- Brecher, M., & Denmark, F. L. (2008). Internal external locus of control and verbal fluency. *Psychological Reports*. Business School Publishing, pp. 94 – 98.

- 19- Cohen, R. & Oden, S. (2010). An examination of creativity and locus of control in children. *Journal of Genetic Psychology*, 124, 179 – 185.
- 20- Davis, G. A. (1975). In fulminous pursuit of the creativity person. *Journal of Creative Behavior*, 9, 75-87.
- 21- Ducette, J., Wolk, S., & Friedman, S. (1992). Locus of control and creativity in black and white children. *Journal of Social Psychology*, 88, 297 – 299.
- 22- Dulewicz V & Higgs M. (2000). Emotional intelligence- A review and evaluation Study. *Journal of Managerial Psychology* 15 (4), 341- 372.
- 23- *Emotional intelligence* (PP. 343- 362). San Francisco: Josser- Bass.
- 24- Golman, D, (1995). *Emotional intelligence*, New York, Bantam books.
- 25- Guilford, j. p. (2003). *The nature of human intelligence*. New York: mc Graw-Hill. 25, 707 – 711
- 26- Hennessey, B. A. (2003). The social psychology of creativity. *Scandinavian Journal of Educational Psychology*, 4, 253- 271.
- 27- Ivcevic, Z, Brackett, M. A & Mayer, J. d, (2007). Emotional intelligence and emotional creativity, *Journal of Personality*. 75, 199-235.
- 28- Lorenzen, H. L. (2008). Self-perceived creativity in the later years: case studies of older Nebraska. *Educational- Gerontology*, 77, (4), 379 – 390.
- 29- Pannels, T. C., & Claxton, A. F. (2008). Happiness, creative ideation, & locus of control.
- 30- Park, A. B. K. S. (2007). *Relationship between creative attitudes and locus of control among fifth-grade children*. A dissertation for the degree of doctor of philosophy in psychology. San Francisco, California.
- 31- Raskin.R (1995). *Narcissism and creativity*. Journal of research and development in education.vol.15.no.2.pp:20-30.
- 32- Salovy, P & Mayer, J.D, (1990). Emotional intelligence, imagination, *cognition and personality*, No (9), pp.: 185-211.
- 33- Torrance, E. P. (1992). Lesson about gif-tidiness and creativity from a nation of 115 Million over Shivers, in *Gifted Child Quarterly*, 1, 35 – 76.
- 34- Torrance.E.P. (2008).An interview with E Paul Torrance: A bout creativity. *Educational psychology reviv*.10.pp:441-452.
- 35- Yardly, C. R. and Bolen, L. M. (2009). Relationship of locus of control to figural creativity. *The Journal of Creative Behavior*, 14, 276-277.

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL
پروپوزال

پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI
Scopus

آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو